శ్రీ

తిరుమల

వేంకటేశ్వర ప్రసన్నము

కొత్తపల్లి

సుందరరామ విరచితము.

పబ్లిషర్సు

రామా అండు కో

ఏలూరు,

కృష్ణా జిల్లా.

1912.

M. V. PRESS, ELLORE

రామా అండ్ కో గ్రంథములు

పులుగుర్త లక్ష్మీనరసమాంబగారి విరచితములు.

తల్లిదండ్రుల యర్థాకృత్యములు.	0—4—0
విద్యావతుల యర్థాకృత్యములు.	0—2—0
పాతివ్రత్యము (ఉపన్యాసము)	0—2—0
కామమంజరి (ఒకపతివ్రతచరిత్ర)	0—2—0
రాగతరఙ్గిణి (ఒకపతివ్రతచరిత్ర)	0—2—0
లోకబాంధవి (నీతికథ)	0—2—0
వజ్రపేటిక (నీతికథ)	0—1—0
సావిత్రి నాటకము.	0—4—0
అబలాసచ్చరిత్రరత్నమాల.	0—6—0
మంగళహారతులశతకము.	0—4—0
డిటో స్వరములతో.	0—8—0
ఈశ్వరప్రార్థన.	0—3—0
స్త్రీనీతిదర్పణము	0—0—6
ఈశ్వరప్రార్థనలు.	0—3—0
తమలపాకు పోకచెక్క.	0—0—6
భాషీయదండకము (గ్రామ్యభాషాప్రబోధకము)	0—1—0

శ్రీ

ఉపహాల

వేంకటేశ్వర ప్రసన్నము.

శా. శ్రీరంగంబిల్లుగ సింహశైలమున వా
  సింబందనంబంది వి
స్తారక్షేమము మంగళాద్రిపయి నా
  సం బానకంబంది మం
గారామామణిఁ గూడి వేంకటగిరిన్
  ద్రాంబూలము లైవ్వచున్
శ్రీరంగంబునఁ బాన్పుఁజేయు వరల
  క్ష్మీనాథ ! రక్షింపుమా.

౧. ఆలకింపుము వేంకటశైలనాథ !
నిన్నుఁ గృతినాథుఁగాఁజేసి నేనొకకథ

వినుచుచుంటిని నీకెఱుంగనిది కాదు
కథకు గ్రంథంబునకు నీవ యధికృతుండవు.

ఉ. కొందఱు కావ్యరాజములఁ
   గూర్చుచుపట్టుల గ్రంథనాథులో
నెందఱిగాథయో తెలుప
   నెంచెద రాతఁ డెఱుంగకుండునే
యందుఱ నీవొనర్చిన మ
   హాద్భుతచర్యను నీకె తెల్ప నీ
విందులఁ బూన నేమనుచు
   నెంచెదరో యిదియు న్విచిత్రమౌ.

గీ. ఒక్క దైవంపుకథ మఱియొక్క దైవ
మానవుఁ గృతియిచ్చెదరు భేదమనుదలంచి
నీవొకండవె దైవమ న్భావమునను
నీదు పావనచరితంబె నీకొసఁగెద.

గీ. కథయనంగనె కల్పనాకథయటంచు
లోక మెన్నుట సాజంబు నీకథయిది

కల్పితముగాదు నడచినగాధగాని
యెవ్వ రేమనుకొననేమి యీవెసాహి.

కథాప్రారంభము.

సీ. సకలరాజాధిరాజ నివాసయోగ్యమా
పెక్కు పార్శ్వములఁ బెంపెక్కునదియు
బహువిధవ్యాపార వాణిజ్యయుక్తమా
ధనధాన్యగేహ సంతతిగలదియు
వివిధభాషాసంప్రవీణ జనాఢ్యమా
ఘనపాఠశాలచేఁ గ్రాలునదియు
సర్వధర్మాధర్మ సంబంధనీతమా
న్యాయస్థలప్రపూర్ణ మయినదియు

గీ. స్వకులధర్మాచరణదీక్ష బరగునట్టి
నాల్గుకులములచేత నున్నతినిగన్న
యట్టిదియుఁ గడలియొడ్డున నమరినదియు
నైన కాకాసురపురంబు నందు నొకటి.

సీ. బియ్యమునను వడ్లు బెడ్డలుఁ గలుపుదుఁ
గొలుదుట యనునది తలఁచఁబోక
పశువులలో మైనంబు నిడుదుఁ దైలాదులఁ
బూరించి యిడుటకై పోరఁ బోక
అనఁటిపండ్లను తేటియందువఁ బిసికి తూ
చుటయనునది యొప్పుఁ జూడఁ బోక
లొచ్చుతూకముగల విచ్చుతాళ్ళను దక్క
డ నిడి తూచుటఁ గంటఁ గవఁగఁ బోక

గీ. మిరియములు గలవా యన్న మినుము లున్న
వని వచింపఁగఁ బోక వ్యాపారవృత్తి
స్వల్పలాభంబునకె మదమందు మందు
బ చొప్పకం డుండెఁ జిల్లరవర్తకుండుగ.

ఉ. రాతివలుం బవర్పుఁ ద్రోయి
రాఁజని పేదరికంబునం గటా!
నాతియుఁ దాను పెట్టిలో ది
నంబులు పెట్టుచు దైవచింతనం
జేరము లుల్ల బిల్ల నిక

సింధుచు నుండఁగనుండ నొక్క నా
డాతఁడు మించువేడ్క హృద
యాంబుజ మొందు దలంచి వెంటనే.

క. పరమపతివ్రత యగు తన
తరుణీమణికి న్మనోగత సదభిలాషం
బరువడిఁ దెల్పఁ దలఁచి మం
దిరమున కేతెంచి యిట్లనెం గుతుకముల్గ.

సీ. చింతపండును మఱ్ఱి లేలక్కియు వాము
నావాలు మెంతులు నామదములు
కాఁచును నింగువ కటుకరోహిణి వస
జాపత్రి పిప్పలి జాజికాయ
తుంగము స్త్రైలు ప్రైలుతుత్తము కరకము
లుసిరికపప్పును నుల్లిపాయ
యల్లము మిరియంబు లన్నభేది మిరెప
కాయలు నాకొఱకు తేఁకు వెంటలు

గీ. తాఁ గలుగు వస్తువులనెల్లఁ బ్రోగుజేసి
యమ్మినను బొట్టగడచుటే యబ్బురంబు
గాన నేనొక్కపనిఁ జేయఁ బూనినాఁడ
దాని నీవును సమ్మతిఁ దలఁపవలయు.

మ. ధాలఁతీ! సొంతధనంబు నెక్కుడనొ య
ప్పుం దెచ్చి వాణిజ్యమున్
బలయుం జేసెద దాన మిక్కిలిగ లా
భం బబ్బు లేకుండినం
గలకాలంబును నొక్కతీరున నె బ
లక్కష్టంబులం బొందఁగా
వలయుం జాన్నఁ దలంప నిత్యాదియె భా
గ్యంబౌదుఁ గన్పట్టెడున్.

గీ. అంచుఁ బెనిమిటి చేత వచించినట్టి
మాటలఁ దలంచి "యందని మ్రానిపండ్ల
కఱ్ఱు సాచిన య" ట్లగు నంచు నెంచి
తనుఁ దోఁచినగతి యట్టులనియెఁ బతికి.

చ. బలము కొలంది బర్విడుచుఁ
　　బాలను ద్రావుటకన్న నొక్కచో
నిలిచి జలంబు గ్రోలుటనె
　　నెక్కొను సౌఖ్యము నీవెఱుంగవే
కలిగినయంతలోఁ దనివిఁ
　　గాంచుటచేఁగద యున్నఁ డెట్టివా
గలతను భీతిఁ జెందక తి
　　రంబుగ నుండుట ప్రాణవల్లభా!

ఆ. అప్పుఁ దెచ్చికొన్నయప్పుడె యప్పిచ్చి
నట్టివానియొద్ద నప్పుఁ దెచ్చు
కొన్నయతఁడు లొంగియున్న భటుఁడుగాక
వలదు వలదు నాధ! వలదు నాధ!

ఆ. కంట నిదురరాదు కడుపారఁ దినవను
కఱంటికైనఁ దమ్మికంటికైన
నప్పు మీఁద నున్నయప్పుడు, మనబోటి
బడుగు బిచ్చగాండ్ర నుడువనేల.

సీ. తలకుమించినపనిఁ దలపెట్టి యప్పుల
  పాలయి యుండెను పాలుపెట్టి
మాయలేని బరువు మోపెదవని కూని
  లాఁగి చిక్కులఁబడె లింగిపెట్టి
కోరితద్దినమును గొనితెచ్చుకొని చాల
  చితికి పాక్కుడుమండె సింగిపెట్టి
కూలికి విషమమ్ము గ్రోలి గొంతుకఁబట్ట
  లకలుక బడుచుండె లచ్చిపెట్టి

గీ. తలలు మార్చుమనట్టి వర్తకులె యిట్లు
పొంగి కోరగిలంబడి పోవుచుండ
వన్నెతుడు బుద్ధి మెలఁగని యట్టినీవు
లేనిపోని తలంపులఁ బూనఁ దగునె.

గీ. గోనెలంగొట్టు కొక్కులఁ గొట్టనీవు
రొట్టెలమ్మెడు పిల్లలఁ గొట్టనీవు
గుడము దింపు చీమదైనఁ బోఁగొట్టనీవు
లాభ మెట్లింకఁ గలుగు వల్లభ! తలఁప.

క. ఇంతకు వేంకటగిరిపయిఁ
డెంతయుదుక్ యంతవఱకె తృప్తిం గనిరం
జింత రొయింతయుఁ గలుగదు
సంతోషముతోడ వృత్తి సలుపఁగవచ్చున్.

మ. అనుఁడున్ వేహారి కొంత సత్య మని తా
నాత్మ న్విలోకించెఁ గా
ని నిరాధారపు జీవనం బనుచు దా
ని న్నమ్మియుండఁగ న్
పనివాఁడై సతితోడఁ జెల్పకయె ద్ర
వ్యం బప్పుఁ దె చ్చెంచి యా
వ్యాధిఁ గోరన్ ధన మిచ్చువంచు మదిలోఁ
దలఁచుచుఁగొం చిట్టులన్,

సీ. అప్పిచ్చుటందు నే నడిగిన సిరు దూ
ష్యము తెచ్చుకలదని యనుకఁడొడ్డె
అప్పిచ్చుటందు నే నడిగిన సిరు గ్ర
హం తెచ్చుకలదని యనుకఁడొడ్డె

అప్పిమ్మటంచు నే నడుగఁ బోయినను నీ
కాస్తి యేముండెనం చడుగఁడో కొ్రా
అప్పివ్వటంచు నే నడిగినఁ జిల్లర
యంగడియా యని యడుగఁడో కొ్రా

గీ. ఏమనుచు నడుగవలయునో నామనమునఁ
దోఁచకున్నది రైనను జాదువాఁడఁ
గలఁడుగద చిరమిత్రమై వెలయుచున్న
రొకా్ర మొగలాయి బిడ్డఁడు చికా్రకన్న.

క. అని తలపోసి వేగఁ దన
యంగడిమూసి హితుండు గీయనం
దున నిత్య ముండునంచుఁ జని
తోడనె కాంచి సలాముఁ జేసినం
గనుఁగొని కూరుచుండుఁ డని
గౌరవముం బొనరించి యేమి వ
చ్చినపని చెప్పుగా రని వ
చించిన సాహెబుతోడ నిట్లనుక్,

గీ. మిత్రమా! నా వ్యాపారము మిగులఁ జిన్న
ది యయి యుండుట నీకును దెలిసియుండెఁ
గానఁ బెద్ద దుకాణము గావలె నని
కొంతధన మప్పుగా నిన్ను గోరుచుంటి.

గీ. మా మఱిదిగారి లాభము మాకుటుంబ
మునకుఁ జాలక చిక్కులో మునిఁగియుంటి
నయ్యా! యొక రెండు వేల రూప్యముల నిచ్చి
దేని నొక వత్సరములోన నిచ్చివైతు.

గీ. అన్న మాటను దప్పెడునట్టివాఁడఁ
గాను నా నైజమును జూడఁగలవు నీవు
పత్రమును వ్రాసి యిచ్చెద వడ్డిమొదలు
కరుణఁజూపుము నాయెడఁ గను మదయున.

సీ. అనిపల్కు కోమటిఁ గని యాను దురక యొ
య్యోను! నిన్న నే రొక్క మెల్లఁ గర్చు
వలసినఁ బ్రొద్దుట వచ్చియుండినఁ గొంత
మేలుగా నుండును జాలదయ్య

మింతను రావలె నెల్లుటవచ్చినఁ
    గనుఁగొందు రూప్యంబు కాసువారె
మున్నది వారడ కెన్నఁడు రానిదాఁ
    డవ్వ వచ్చి యడిగితి టక్కుగాదు

గీ. సత్యము వచించితిని నీ కొసంగ నేమి
భయమునుదుఁ బల్కె నిట్లు వేషంబుఁ బన్ను
చుండె నిప్పుట కిష్టము నొందకయని
మరల దీనత్వమునవేఁడఁ గరఁగలిగి.

చ. ఇదె సమయంబు కార్పటిక
    వెక్కుడువద్దినియుంచి నొక్కట
డైద నని చింతసేసిగాని
    వెంకిని ద్రవ్యము లేనియట్లు తె
ల్పెదఁ బొరుగింటికేగి యని
    చెప్పి మరుంగున దొడ్డిదారి స
మ్మదమున నిల్లుఁజేరి తన
    మందసమందున నున్న నొక్కమున్.

గీ. రెండువేలను లెక్కించి రెండుసంచు
లందు నిండించి మును వచ్చినట్టి త్రోవ
వైశ్యు డంగటికిం దెచ్చి వడ్డి రెండు
రూప్యములు నూటికని చెప్పి రూఢిపరచి.

గీ. ప్రతిముంగొని సొమ్మిచ్చి పంప నూరు
జేరదు గృహమునకేతెంచి నిండువేడ్క
వర్తకము విరివిగావించి వచ్చులాభ
మునను సుఖముగ జీవనముం గడపుచు.

గీ. మాటందప్పక యుండంగ మరలం గొంత
కాలమునకసలు వడ్డియుం దేలుచుగొని
మలకకడకేగి విత్తముం దొలుత నిచ్చి
వ్రాసియిచ్చినయట్టి ప్రతియు నడుగ.

గీ. శెట్టిగారదు సెప్పటం బెట్టి విడిచి
యుండెనో యద్ది దొరకకయుండె రెండు
మూడు దినములలో నిచ్చువాడ నంచు
నమ్మకము గలుగం జెప్పి పొమ్మనంగ.

౭. అందఱును దనవలెనే యుందు రనెడి శక్తి
తలఁపుఁగల క్రీస్తు యాతని దబ్బరలను
నబ్బురంబుగ నెంచక నిబ్బరముగ
సత్యములటంచు నెంచి వాసమున కరిగె.

౮. అంతటఁ గొంతకాలమున
కాదని క్రైస్త్యని ప్రముఖుంట ర
వ్వంతయు భీతిలేక యది
వ్యాజముగాఁ గొని సాధనంబు నొ
క్కింతయు సేయలేదనుచు
నేర్పడ న్యాయసభాంతరంబునం
బంతముతోడ న్యాయ్యమును
దైవఁగ న్యాయసభాధికారియున్.

౯. ధనికునిపక్షంబున నా
దనసర్వము న్యాయవాది తలఁపుం గనుచున్
ధనమిచ్చుట చేతనే!
కనిర దొరలెవ్వ రేనిఁ గడుపడిఁ దెల్లమా?

గీ. అనిన న్యాయాధికారి కిట్లనియె బాబు!
ధన మొసఁగునప్పు డెవ్వరుఁ గనుటలేదు
పత్ర మిమ్మన మల్క యెప్పటికి నపుడ
యిదిగో యదిగో యనుచుఁ జెప్పి యింతసేపు.

ఉ. ఉంకుమనుండి నీతఁడు ప్ర
భూత్తమ ! సత్యముగాదు చూడ నా
కింకను సాక్ష్య మిచ్చుటకు
వేరును లేరు కృపావలంబుఁడై
వేంకటశైలనాయకుఁడె
పేర్మిని గాంచుచు నున్న సాక్షి నా
కంక నసత్య మాడఁడని
పల్కెద న్యాయముఁ జెప్పకుండునే.

గీ. అనుఁడు న్యాయాధికారి యిట్లనియె నల్ల
నయ్యా! యెంతైన స్వామి సాక్ష్యం బొసంగ
వచ్చునే! యేటిమాటలు నచ్చెఁబోవు
మెంచ కిడవలె రెండునే లెంచి యిపుడు.

ఉ. అనినన్ గుండెను జాయివద్దగతి మూ
ర్ఛాక్రాంతుఁడై కొంతసే
పునకుం దెల్వినిఁ జెంది వేంకటపతి
వృద్ధిం గడు స్వేఁడి యా
యనఘా! మీ యధికార పత్రమును న్యా
య్యప్రక్రియం బంప, న
ద్దును సాక్ష్యంబు నొసంగు దైర మనసం
బోద్యంబుగా మంచుటన్.

గీ. పెట్టెరిగవున సాక్ష్యంబుఁ జెప్పఁబోఁడుఁ
దాను దయసేయవలయును దప్పకుండ
నాదరాని యుక్తిదినము నిగ్గ యాయె పి
పంపుఁడని చెప్పె నధికారపత్ర మొందు.

గీ. దానిఁ దనకీయఁ దాఁజేగి దైవమునకుఁ
జాపి ప్రార్థించి యిటకు వచ్చుటకుఁ గోరి
వచ్చెద నటంచు నధికారిపత్రముఁ గొని
తిరుపతికేగి సంతోష మందెను.

ఉ. అచ్చట నున్న యర్చకుల
కందఱికిం దనరాకఁ జెల్పఁగా
నచ్చటి సాత్త్వ్య మిమ్యాది మ
హాతలమందున వేంకటేశ్వరుం
డచ్చుత మానిపించరె న
హా! నెను వెంటనె వచ్చువాఁడ నీ
విచ్చితవంబుగాని యిఁక
వేగమె వచ్చినవారిఁ బట్టుమా.

క. అని పరిహాసముఁ జేసిన
వినక యథార్థార్వ్యయుగను వేఁడెడి వెం
గని వైరపముతొ మునటుఁ
జని తెల్పుచు వచ్చినట్టి సంగతియెల్లన్.

ఉ. నాటిని గర్భమందిరము
నం గల వేంకటశైలవాసునిం
గాంచుచుటంచుఁ జేరకొనఁ
గట్టినచీటియు నాటిబైఁజుక్

రాతిరెవండు నా మనుము
 రంధ్రము దబ్బుని వైచి త్రెంచి కా
సీసలఁ గూరుచుండి మది
 శంపగు ఫక్కని రాత్రియంతయున్.

సీ. ఏనుఁగొండలవాఁడ! వక్కలు మయ్యా!
వడ్డికాసులవాఁడ! వాడలఁ దప్ప
గలిగియుండిన మన్నఁపఁ గడిఁగ మన్నఁ
గాంతురే యల మేలుమంగాపతీశ!

౮. చిన్నతనంబునుండియును
 సేయుచునుంటిని నీదుసేవ నీ
కన్నను నన్యదైవములఁ
 గాఁ దలఁచి యెఱుఁగ నెప్పుడా
పన్నులఁ బ్రోచుచుండెడు ప్ర
 భావము నీయెడ నుండెనందు నీ
సన్నిధి చేరుకొంటిఁ బ్ర
 సన్నుఁడవై నను గావరా దగున్.

సీ. కుడుకకు మూర్ఖ దోచిపెట్టుట యన్న
విప్రాన్నదానమా వేంకటేశ!
బెంగలాయెవానికి మాట లిచ్చుట యన్న
విద్యాభివృద్ధియా వేంకటేశ!
పాపాలుపనులెల్ల జల్లిపోయుట యన్న
వేదాభివృద్ధియా వేంకటేశ!
యవనునిచేరఁ బయ్యావ రొక్క మిడుటన్న
విబుధసంతోషమా వేంకటేశ!

గీ. కోమటులు సంతసింతురు స్వామి! నీవు
వచ్చి ప్రశ్నగ సాక్ష్యంబు నిచ్చితేని
ధర్మకార్యంబులకు నాదు ద్రవ్య మెల్ల
నీకు చేరట వచ్చుఁదు నిశ్చయముగ.

క. నిను నమ్మి కొలుచువాఁడ
న్నను నెమ్మని ప్రోవకున్న నమ్మను నీయు
ద్దగ సాహిత్యము విడచెద
మనుజుం డాడబిడ్డ మిగుల నడరుదు ముక్తియునా.

గీ. పలువిధంబుల స్తోత్రంబు పలుకుచుండ
నంతలోఁ దెల్లవారిన నర్చకులును
శ్రీపతికి దంతధావనార్ఘ్యములను
దెచ్చుటకునై కవాటంబుఁ దెరచినంత.

గీ. దేవనాగరలిపితోడ దివ్యమైన
స్వామివ్రాలున్న న్యాయశాసనపత్రఁగన్న
యచటఁ గన్పడఁ గన్నుల నద్దుకొనుచుఁ
దెచ్చి దాని మహాంతుతోఁ దెలిపి యొసఁగ.

చ. ఇది కడు వింతయంచు మది
నెంతయు సంతసమంది యచ్చుతో
డఁ దెలిపి నీవు నమ్మిన భ
ట్టవరుండవు దేవదేవుఁ డిం
పొదవఁగ సాక్ష్య మిచ్చుటకు
నూఁకె విచారము మాని నిత్య మ
భ్యుదయముఁ గాంచు మీవు దను
మొయ్యగ నందు మహాంతువర్యుఁడా.

సీ. మెరుపు దొడ్డిలోఁ జేరినవిధమునఁ
గామధేనువు మందఁ గలసినట్లు
కల్పవృక్షము తోఁటఁ బెట్టఁ గలిగి
నవనిధుల్ పెట్టెలోనఁ గలపోసి కొ-
నమృతంబు పెరటికూపమునఁ బుట్టినభంగి
రతనంపుగని కూటఁ బ్రబలినగతి
వైకుంఠ మడుగులోపల లభించినరీతి
ధనవృష్టి యింటఁ బడినవిధమున

నాకొకాఁ డెంతయును రమానాథుని మదిఁ
జింతసేయుచు మాయను జేసి వృత్తి
నెల్ల న్యాయాధికారికి నెఱుకపరచి
యుండ నిర్ణయదినమున నొకనాఁడు.

గీ. పాతకులను జేరవట్టి విచారణము వి
నోదముగ కండఁ జేసిల్చు మాదిరిగను
విల్వ న్యాయసభాధ్యక్షుఁ బ్రేరణమున
సిరులను వచ్చి తెలిసి గొంత తృప్తి.

౧. పెద్దతిరుమల వేంకటవిభుఁడుగారు !
పెద్దతిరుమల వేంకటవిభుఁడుగారు !!
పెద్దతిరుమల వేంకటవిభుఁడుగారు !!!
పెద్దతిరుమల వేంకటవిభుఁడుగారు !!!!

౨. అని వల్మారు ధటుంపు కేలిడఁగా
పాలించి రాజుంట బ
ధృసెడన్ న్యాయసభాధికారి శిమగం
జూరించి శ్రీ వేంకటా
ద్రినాథుం దరదెంతుసంతు నతుర
త్రం బల్కియున్నాడ పెం
దున దాగెం గనిపించఁడేమి చెపుమా
మ శ్వేతగాఁ జెల్లుపే.

౩. ఎక్కడవేంకటగిరిదరుఁ
దెక్కడ నీ బిడ్డగాడ పిత్రు తలఁచఁగా
నెక్కడకుఁ గూటసాక్ష్యము
నెక్కట! యూరద్యుసే దురాశావేశా.

గీ. అమరుఁ గొడపుట్టువును మాయమతలోన
న్యాయవాదులు గూర్చుండువతలోన
గొంతునొవఁగ భటుఁ దార్చునంతలోన
వింతవార్తంబు వినిపించునంతలోన.

సీ. సూర్యప్రభంబోలెఁ జాపట్టిమోమునఁ
దినమణి తిరుచాగ్గ తిలక మమర
నీలమేఘచ్ఛాయ నెరిమించు తనువున
స్వర్ణాంబరంబులు సౌదమినిఁ
విద్యుత్ప్రమానమై కలవైనువనమాల
వక్షస్థలంబున వన్నె కౌగి-
బాహువులందు హస్తంబుల శంఖచ
క్రంబులు దిశలకుఁ గాంతులీన

గీ. వేంకటాద్రినివాసుండు వేగవచ్చి
నిలువ నెల్లరిమాటలు నిలిచిపోయె
నెటుల వచ్చినదియు నేర నెఱుఁగరైరి
ఏమి పలుకఁగవలయునో యెఱుఁగరైరి.

౧. పోరులో నిల్వఁగాఁ బిల్వఁబోకయున్న
దేవుగారుడు నిలుపుము వెల్వాఁడ
నవ్వత మాడను నే నంతయును నిలుచె
వాకొనెద నని యనిలంపఁబోకయున్న.

౪. ధనము హరుశుక్రాద్ర కొనఁగుటఁ
గనియుంటే నత్యమింపఁ గన్పట్టదు నిం
దను సంహారిపయిం
చెసురుట యన్యాయ మని త్రివిక్రముఁ డంతఁ.

౪. మానముడఁ నెనుగు మునల్ల
మనసుఁ బొడమినప్పుడే పాత్రుడంగాని ద్ర
వ్యములోక జనుల ఉక్తి
యొన ప్రాయుక నిల్కృ చిత్రము తేనెఁడే.

౧, వినుమిక భూమి బంటేది యుంటే కోక
కూటిలో ప్రాణసాయుంట రాజు కొర్గ
తోడ సంతస దై యశు మూడనప్పు
నిష్ఠ మానమూలొయ నిలువ యుండియుఁగాక,

గీ. వస్త్రగాళిక్రియను గట్టిన పత్రి మొండె
దాని మాపంగ నెంచఁగఁ దల్పమనకఁ
గూర్చియుండిన పెట్టెలోఁ జేర్చియుంచి
నిత్యమును గానవచ్చు మీ రేగి కనిన.

గీ. అనుచు న్యాయాధికారికి నచటి నల్ల
గర్యాకుము కథనం బగునట్లు స్త్రీద్భ
నామను వాశని న్యాయవాదికి విచార
మొదవునట్లును బగ్గు సమ్మదమువిూఱ.

గీ. ఎట్లు సాక్షిక్రిందనో రేమియొకవదని
యట్లె పెద్దగ వంశద్గామ దగుచు నచటి
పత్యాలందరు మిగుల నాశ్చర్యమగ్న
లగుచు నంతట మిముడెందంగను నిల్చి.

ద. అరిథ కైతో మది న్యాయవాదికిఁ
గన్పట్టుచుండునే కామాంధకుఁ
దన్పురఁబులాదక యాన్పించువారికిఁ
గన్పట్టుచుండునే కామాంధకుఁ

డన్యాయమును మాని యర్పించువారికిఁ
గన్పట్టకుండునే కామజనకుఁ
డార్తి మాన్పుమటంచు నర్పించువారికిఁ
గన్పట్టకుండునే కామజనకుఁ

గీ. డహహా ! పర్తునిదె భాగ్యమన్న భాగ్య
మహహా ! వణిజునికే పుణ్యమన్నఁ బుణ్య
మహహా ! వ్యాపారికే కీర్తియన్నఁ గీర్తి
యన్యులకుఁ గీర్తి పుణ్యభాగ్యములు సున్న.

గీ. ఆఁకలి తొలంగునే చిక్కుడాకుపాయ
సంబువలన నటంచు విచార మింత
యేని సేయక దణి లుబ్ధవృత్తిఁ బూని
గడ్డిగరచుచు విత్తంబు గడనసేయు.

గీ. కలిగియున్నంతలోఁ దృప్తిఁ గాంచలేక
దుష్టుఁడై లుబ్ధుఁ డెన్నఁడు దుఃఖపడును

కలిగియున్నంతలోఁ దృప్తిఁ గాంచినట్టి
వర్తనంబున సుజనుండు వాసిఁ గాంచు.

ఆ. కడమ యేమియు లేక సౌఖ్యముగ జరుగు
చున్న వారలను జూపంగ నూహ సేయు
కుత్సితున కెవ్వనిఁ దినఁ గూడు లేదు
చూడఁ బరమునకుం బోవఁ ద్రోవ లేదు.

ఆ. జగతిలోన ధనాశాపిశాచ మెపుడు
మానవుల నెత్తికెక్కుచు మానధనము
ప్రాణధనము హరించుచుఁ బరువులెత్తు
చుండఁ జూచియు వెడఁగులై యుందు రకట!

ఆ. కోటికిం బడగయెత్తిన గొప్పవాఁడుఁ
గూటికిం గడ్డుపఱచిన కొద్దివాఁడుఁ
గాటికిం గాళ్ళుచాచిన నాఁటి కొకఁడు
పాటికిం దెప్పఁగొని చూడ సమముగాదె.

గీ. కడు ముదంబునఁ గాంచుచుఁ గాచుతల్లి
భార మెడలించి త్రిప్పెను బండికల్లు
చెదరకుండఁగఁ బట్టెను సేఁకముల్లు
ధర్మమున కగు చక్కని ధనపుముల్లె.

గీ. ప్రాణ ముండఁగఁ గానిపోవు పాఁసమిత్తి
రయిలను బడియుండెడియే పోడనలుకత్తి
కాలుకకరయు దిగమ్రింగెను గొప్పకత్తి
విత్తమును నమ్ముకుఁడు మేలుపాత్తు బత్తి.

క. ధనతం కైడగొట్టు యశ
మ్మును మాపుం గలహములకుఁ బోర్పించును న
ల్లోనిఁ గూలఁద్రోయు నకటా!
ధనలుబ్ధతయుంచుఁ బల్కెఁ దక్షిణమునకే.

క. మలిన గృహంబున నాలిరు
మలనాధుఁడు పల్కినట్టి మాత్రం గళ బం

టుల నంపి యట్లయుంచుటఁ
దెలియుట నపరాధమును విధించి కఠినశిక్ష.

గీ. అయిదువందల రూప్యంబు లతనిచేతఁ
గోమటికిఁ దగ నిప్పించి సామికేసు
మనకు కెల్లర కద్భుతముఘటించి
వెడలెఁ గంటెర యమదును నుడివి మఱియు.

గీ. దైవముఖమున సత్య మీ తగవునందు
బయలుపడెనని సంతసపడుచుఁ గొలువు
గద్దె దిగి యంగ న్యాయాధికారి విడచి
నోట్ల వెడలిరి యెల్ల సామాజికులును.

మాలిని.

సులమధరాఖా! పారసుగ్రేంద్ర నాఖా!
భిత్తధరవర్గా! శక్తిరాజేంద్రభర్గా!

సుజనవిసరపాలా ! శోభితస్వర్ణచేలా !
వృజినవిరయహరాకారా ! వేంకటాద్రిపురీదారా.

గద్య.

ఇది శ్రీ త్రవల్లి సుందరరామ విరచిత మగు శ్రీ తిరుమల
వేంకటేశ్వర ప్రసన్నము
సంపూర్ణము.

హాస్యరసప్రధానమగు

తెనాలి రామలింగని
వింత కథలు.

వెల 0-4-0.

కలయువారు,
రామా అండ్ కో
బెజవాడ, కృష్ణాజిల్లా.

10571